

Voorwoord

Dit boek bevat het promotieonderzoek van mr. M. Holtzer naar de invloed van werknemers op de strategie van de vennootschap. Als promotores traden op prof. mr. J.H.M. Willems en prof. mr. L. Timmerman.

In het onderzoek wordt de vraag behandeld welke invloed werknemers kunnen uitoefenen op het strategisch beleid van de Nederlandse vennootschap, het Nederlandse internationale concern en het buitenlands internationale concern, en hoe de stand van zaken kan worden verbeterd volgens de maatschappelijke opvattingen op dit punt. De auteur constateert dat deze invloed aan bedreigingen onderhevig is, welke onder meer bestaan uit de toenemende vluchtigheid van de relatie tussen de vennootschap en haar werknemers en de internationalisering van het bedrijfsleven. De betrokkenheid van werknemers bij de strategie ontstaat vaak pas in een laat stadium, namelijk op het punt dat een strategisch ontwerp al? tot stand is gekomen na afweging van alternatieven. Holtzer meent dat, wanneer het werknemers niet lukt het strategisch besluitvormingsproces rondom de vennootschap in een eerdere fase binnen te dringen, hun positie kan worden gemarginaliseerd. Hiermee doelt hij niet alleen op de uiterste consequentie, het wegvallen van medezeggenschap uit de verhoudingen rondom de vennootschap, maar ook op een positie waarin werknemers zich nog vrijwel uitsluitend bezig houden met de vorming van arbeidsvoorwaarden. Bij de strategievorming maakt hij onderscheid tussen strategisch *beleid* en strategische *besluiten*. Strategische besluiten zijn op zichzelf staande, vaak wettelijk omschreven handelingen, terwijl het beleid een geheel van meer besluiten over een langere periode omvat.

Van de werknemersvertegenwoordigers is de ondernemingsraad is de belangrijkste interne speler bij het vormgeven van invloed op het strategisch beleid. In het Nederlandse bedrijfsleven is een driedeling ontstaan, die bestaat uit de Nederlandse vennootschap, het Nederlandse internationale concern en het buitenlandse internationale concern met belangen in Nederland. Afhankelijk van de categorie waarbinnen de vennootschap valt, ontstaan verschillen in de strategievorming door de concernleiding en neemt de invloed van de ondernemingsraad af. Binnen Nederlandse ondernemingen heeft de ondernemingsraad een redelijke mate van invloed, onder meer door gebruikmaking van de hem toekomende rechtsmiddelen. Bij Nederlandse en buitenlandse internationale concerns neemt die invloed in sterke mate af.

Het onderzoek van Holtzer behandelt, op overzichtelijke en voor de praktijk nuttige wijze, de mogelijkheden en grenzen van de belangrijkste aan de ondernemingsraad toekomende rechtsmiddelen, te weten (1) het enquêterecht, (2) het beroepsrecht en (3) de structuurregeling. Ook binnen internationale verhoudingen bewijzen deze rechtsmiddelen voor de ondernemingsraad enig nut, maar stuit de beïnvloeding van de strategie op de grenzen van ons recht.

Dat leidt tot de vraag of die lacune kan worden gevuld door de Europese ondernemingsraad. In het onderzoek wordt geconstateerd dat de Europese ondernemingsraad in het buitenland inmiddels tot een rijke jurisprudentie heeft geleid, maar de rechtsvorming op dit punt binnen Nederland achterblijft. De buitenlandse Europese ondernemingsraad is een sterkere speler in het internationale krachtenveld geworden. Die positie heeft de Europese ondernemingsraad kunnen afdwingen in gevallen waarin het hoofdbestuur consultatie van een Europese ondernemingsraad in het geheel achterwege heeft gelaten, de informatievoorziening onvoldoende was, of een besluit op nationaal niveau in wezen deel uitmaakte van een strategisch plan met Europese dimensie. De vraag is of de Nederlandse Europese ondernemingsraad zijn rechten niet krachtiger kan doen gelden dan nu het geval is.

Na de Europese ondernemingsraad komen de vakorganisaties aan de orde. Zij worden geconfronteerd met afnemende respresentiviteit en een discussie over hun legitimiteit. Uit het onderzoek blijkt dat de vakorganisaties weinig gebruik maken van het hen toekomende belangrijkste rechtsmiddel, het enquêterecht. Is het vermoeden juist dat dit recht de vakorganisaties weinig heil biedt? Of laten de vakorganisaties kansen liggen om hun invloed op de strategie van de vennootschap te vergroten?

Tot slot doet Holtzer een aantal voorstellen voor verbetering van de stand van zaken. Hij bepleit geen wetswijzigingen, maar de introductie van een nieuwe vorm binnen het medezeggenschapsrecht, het coalitiemodel.

Wij verwachten dat dit onderzoek een gezaghebbende informatiebron wordt voor wetenschap en praktijk. Graag introduceren wij dit proefschrift in de reeks van uitgaven vanwege het Instituut voor Ondernemingsrecht van de Rijksuniversiteit Groningen en de Erasmus Universiteit Rotterdam.

M.J. Kroeze

J.B. Wezenman